

Vapo Oy
Paikalliset polttoaineet / resurssit
Yrjönkatu 42
40 100 Jyväskylä

Viite
Hänvisning

Ylä- Koirasuon turvetuotantohanketta
koskeva YVA- arviointiohjelma 2008

Asia
Ärende

Lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

1 HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Vapo Oy on hankkeesta vastaavana toimittanut 21.5.2008 Länsi-Suomen ympäristökeskukseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA) annetun lain (468/1994, muutos 267/1999, muutos 458 / 2006) mukaisen arviointiohjelman

Ylä- Koirasuon turvetuotantohankkeesta.

Hanke sijaitsee Pudasjärven kaupungissa Pohjois- Pohjanmaalla. Koska silloinen Oulun vesi- ja ympäristöpiiri on v 1989 suorittanut alueen sarkaojittamisen on Pohjois- Pohjanmaan ympäristökeskus tullut esteelliseksi toimimaan hankkeessa yhteysviranomaisena. Ympäristöministeriö on 25.3.2003 määrännyt kirjeellään YM 2/47/2003 Länsi- Suomen ympäristökeskuksen toimimaan hankkeen yhteysviranomaisena

Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, mitä vaihtoehtoja hankkeella on, mitä ympäristövaikutuksia aiotaan selvittää ja millä menetelmillä selvitykset tehdään.

Hankkeen tarkoituksena on valmistella Ylä- Koirasuon turvetuotantokäyttöön ja tuottaa turvenergiaa Teollisuuden ja yhdyskuntien käyttöön.

Hankkeesta vastaava

Vapo Oy
Paikalliset polttoaineet / Resurssit
Yrjönkatu 42
40 100 JYVÄSKYLÄ

Konsultti

Ramboll Finland Oy
Sepänkatu 14 C
40 720 JYVÄSKYLÄ

Yhteysviranomainen

Länsi-Suomen ympäristökeskus
PL 262
65101 VAASA

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, mitä vaihtoehtoja hankkeella on, mitä ympäristövaikutuksia aiotaan selvittää ja millä menetelmillä sekä miten arviointimenettely tullaan järjestämään. Arviointiohjelma saatuja lausuntoja ja mielipiteiden perusteella laaditaan ympäristövaikutusten arviointiselostus, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista.

Yhteysviranomainen kokoaa eri tahoilta saatujen lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta oman lausuntonsa, jossa tarkastellaan arviointiselostusta koskevien YVA-asetuksen mukaisten sisällöllisten vaatimusten toteutumista. Arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto liitetään mahdollisiin lupa- tai muihin hankkeen toteuttamista edellyttäviin hakemuksiin.

Arvioinnissa tarkasteltavina olevat vaihtoehdot

Kaikissa vaihtoehdoissa käytetään pääasiallisena tuotantomenetelmänä ns. hakumenetelmää, jonka rinnalla käytössä voi olla myös mekaaninen kokoojavaunumenetelmä. Suon elinkaaren loppuvaiheessa käytetään pääasiassa mekaanista kokoojavaunua tai imuvaunua. Palaturvetuotannossa käytetään palaturpeen nostomenetelmää.

Vaihtoehto 1, Ve1

Tuotantoalueen pinta-ala on noin 208 ha. Vesienkäsittelymenetelmänä käytetään pintavalutuskenttää. Pintavalutuskenttiä alustavan tarkastelun perusteella tulee kolme kappaletta. Pintavalutus voi olla a) sulan maan aikainen tai b) ympärivuotinen

Mikäli pintavalutus on sulan maan aikainen, muuna aikana käytössä ovat laskeutusaltaat ja mahdollisesti virtaamansäätöpadot. Selostuksessa tarkastellaan, onko alueella mahdollisuutta ympärivuotisen pintavalutuskentän tai –kenttien käyttöön. Yhtenä mahdollisuutena tarkastellaan myös pintavalutus-
kenttäalueen ennallistamista ojitetulle alueelle.

Vaihtoehto 2, Ve 2

Tuotantoalueen pinta-ala on noin 208 ha. Vesienkäsittelymenetelmänä on kemikaliointi, jota käytetään sulan maan aikana ja muuna aikana käytössä on laskeutusaltaat ja mahdollisesti virtaaman säätöpadot.

Vaihtoehto 3

Hankkeen toteuttamatta jättäminen eli ns. nollavaihtoehto. Hankkeen toteuttamatta jättäminen tarkoittaa sitä että Ylä- Koirasuota ei oteta turvetuotantokäyttöön ja alueen tilanne jatkuu nykyisellään

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset

Ympäristövaikutusten arviointi ; Hanke luetaan YVA-asetuksen 6 §:n hankeluettelon kohtaan 2) luonnonvarojen otto ja käsittely

alakohtaan e) turvetuotanto, kun yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-ala on yli 150 hehtaaria.

Hanke on siten pakollisesti yva- arvioinnin piiriin kuuluva.

Hankkeen tarvitsemat luvat

Ympäristölupa; Turvetuotannolle, milloin turvetyömaan koko on yli 10 ha tarvitaan ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1§: kohta 7d perusteella ympäristönsuojelulain (86/2000) 35 §:n mukainen lupa. Toimivaltainen lupaviranomainen on ympäristönsuojeluasetuksen 2 luvun 5 §:n perusteella ympäristölupavirasto. (Pohjois- Suomen ympäristölupavirasto)

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin

Ylä.-Koirasuon turvetuotantoalue sijoittuu Iijoen sivuhaaran, Kivarinjoen valuma- alueelle. Laadittavana olevassa vesienhoitosuunnitelmassa Kivarinjoki on luokiteltu vedenlaadultaan tyydyttäväksi. Tavoitteena on hyvä vedenlaatu. Suunnitelman luonnos valmistuu syksyllä 2008. Kivarinjoella on aikoinaan tehty uittoperkauksia. Joelle ei ole tehty kunnostustoimenpiteitä. Pohjois- Pohjanmaan ympäristökeskuksella on laadittavanaan Iijoen ympäristöohjelman III- vaihe. Ohjelman tarkoituksena on mm palauttaa vaelluskalat koko Iijoen vesistöalueelle. Samaisella Kivarinjoen valuma- alueella on toiminnassa neljä turvetuotantoaluetta, joiden tuotantoala jää jokaisella erikseen alle YVA- rajan (150 ha).

2 ARVIONTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelma on kuulutettu 26.2.2008 – 26.6.2008 Pudasjärven kaupungin virallisella ilmoitustaululla ja lisäksi se on ollut nähtävillä Pudasjärven kaupungin pääkirjastossa. Ohjelma on ollut esillä myös nettiosoitteessa www.ymparisto.fi/lసు > ympäristönsuojelu > ympäristövaikutusten arviointi ja kuulutus on julkaistu alueella ilmestyvissä sanomalehdissä Kaleva ja Iijokiseutu. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointia käsittelevä tiedotus- ja keskustelutilaisuus on pidetty Pärjänsuon koululla 5.6.2008 .

Arviointiohjelmasta on pyydetty lausunnot seuraavilta

- Pudasjärven kaupunginhallitus
- Oulunkaaren ympäristölautakunta: ympäristöjohtaja Pentti Laamanen, Pudasj. kaupunki
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Metsähallitus
- Oulun lääninhallitus, sosiaali- ja terveysosasto
- Kainuun TE-keskus/kalatalousyksikkö
- Pudasjärven paliskunta
- Pudasjärven Livon paliskunta
- Yli- Livon kyläseura
- Pudasjärven luonnonsuojeluyhdistys
- Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri
- ProAgria Oulu ry, Oulun kalatalousk. ja Iijoen vesistön kalastusalue: Mikko Torssonen
- Livon yhteisen alueen osakaskunta
- Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto
- Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

Yhteysviranomaiselle on toimitettu yhteensä 8 lausuntoa

3 YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Pudasjärven Livon paliskunta ja Pudasjärven paliskunta toteavat yhteisessä lausunnossaan seuraavaa

Livon paliskunta sijaitsee Pudasjärven ja Ranuan kuntien alueella. Pinta-ala 1517 km² ja suurin sallittu eloporoluku 1500 eloporoa. Pudasjärven paliskunta sijaitsee Pudasjärven ja Utajärven kuntien alueella. Pinta-ala on 2037 km² ja suurin sallittu eloporoluku on 2200 eloporoa.

Ylä-Koirasuo sijaitsee pääasiassa Pudasjärven Livon paliskunnan alueella, osin myös Pudasjärven paliskunnan alueella. Alue on paliskunnan keskeinen vasonta- ja luonnonlaidunalue. Ylä-Koirasuoilla laiduntaa vuosittain noin 1500 poroa. Olosuhteiltaan samanveroista vasomisaluetta ei paliskuntien alueelta löydy. Turvetuotanto alueella aiheuttaa menetyksiä ja haittaa poroelinkeinolle. Poronhoitokiin kirjatut säännökset antavat paliskunnille oikeuden poronhoitoon tarkoitettulle alueelle, jossa poroilla on vapaa laidunoikeus.

Vapaa laidunoikeus on tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi. (PHL 3 §) Valtion maita koskevista poronhoitoon olennaisesti vaikuttavista toimista on viranomaisen neuvoteltava paliskunnan kanssa. (PHL 53 §)

Livon ja Pudasjärven kannanotot on erityisesti huomioitava, sillä ne ovat suurimpia menettäjiä mahdollisen turvetuotannon myötä. Poronhoidon merkittävyys tulee näkyä YVA-ohjelmassa ja sen myötä arviointiselostuksessa.

YVA:n keskeisiä tehtäviä ovat

- a) hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutusten sekä riskitekijöiden selvittäminen
- b) haitallisten vaikutusten ehkäisymahdollisuuksien kartoitus
- c) kansalaisten ym tiedonsaanti sekä mielipiteiden ilmaisumahdollisuuksien järjestäminen

Lausunnossa kerrataan riskit ympäristölle ja porotaloudelle

Poroelinkeinojen menetys kokonaisuutena. Merkittävä osa vasonta- ja kesälaidunalueesta menetetään. Menetys on pysyvä, ellei jatkokäyttö palautta soita ennalleen. Menetyksistä täysi korvaus. Ylä-Koirasuo turvetuotannon myötä Kivarinjoen alueella on tuotannossa 9 % (nyt 5,4 %). Huomiotta ei saa jäädä, että Pudasjärven Livon ja Pudasjärven paliskuntien alueella on suunnitelmissa laajentaa turvetuotantoa nykyisten alueiden läheisyyteen.

Kokoamme osan riskeistä ja haitoista tähän lausuntoon, mutta ne tulee selvittää tarkemmin ja kattavammin yhteistyössä paliskunnan kanssa ennen toiminnan aloittamista.

Vasoma-alue

Suot tarjoavat keväällä vaatimille ja vasoille suotuisan ympäristön. Lumet sulavat soilta ja ensimmäiset vihreät kasvit ovat tärkeä ravinto. Turvetuotannon vaikutusalue tulee olemaan huomattavasti laajempi. Vasomarauha häiriintyy turvetuotantoalueen ja tiestön läheisyydessä.

Porojen ja poromiesten turvallisuus alueella

Porot hakeutuvat luontaisesti alueelle ja avoin alue houkuttelee, todennäköisesti porot kerääntyvät turvetuotantoalueelle räkkää pakoon.

Vapo tulee velvoittaa huomioimaan toiminnassaan porojen olemisen ja liikkumisen alueella, Turvallisuutta parantavia toimintamalleja ja käytäntöjä. Kanaviin luiskauksia, jotta etenkin pienet porot pääsevät yli. Poronhoitajien turvallisuutta varten tarvitaan riittävä määrä ylikulkusiltaja. Mahdollinen alueen aitaaminen Vapon kustannuksella.

Työmäärän lisääntyminen

Porojen kokoaminen avoimelta ja ojitetulta alueelta tulee olemaan työlästä. On todennäköistä, että ne tulevat hakemaan ravintoa ympärillä olevilta viljelyksiltä, kun eivät saa ravintoa varsinaiselta suoalueelta. Tämä aiheuttaa paineita suojata viljelyksiä, pihapiirejä ja puutarhoja porojen aiheuttamilta vahingoilta.

Turvetuotantoalueen jatkokäyttö

Turvetuotantoalueita on katsottava kokonaisuutena. Turvetta nostetaan laajoilta alueilta poronhoito-alueella. Paliskunnat näkevät uhkana porojen laiduntamisoikeuden totaalisen menetyksen. Tässä YVA:ssa tulee suunnitella turvetuotannossa olleiden soiden jatkokäyttö. Suot tulee palauttaa entiseen luonnontilaansa.

Lisääntyvä liikenne

Porokolarien määrä tulee lisääntymään. Vapolle ym tulee asettaa ehdoton tiedottamisvelvoite porovahingoista.

Jatkuvien neuvottelujen menettely

Paliskuntien tiedonsaanti on turvattava ja turvetuotannon toimet suunniteltava pienimmän haitan perusteella.

Vahingot ja haitat vesistöille ja kalakannalle

Turvetuotannon muutkin haitat huomioitava. Uudella 200 ha tuotantoalueella on epäsuotuisia vaikutuksia Kivarinjoen veden laatuun. Veden laatua on seurattava jatkuvasti. Joessa oleva pienehkö läpivirtausjärvi tulee muuttumaan muta- altaaksi. Ennallistamiseen tähtääviä toimia tehtävä jo tuotannon aikana. Valmistelussa ja tuotannossa olevat alueet eivät saa ylittää Kivarinjoen sietokykyä. Veden laatu on jo nyt muuttunut. Tilanne tulee pahenemaan.

Pölyhaitta on merkittävä ympäristölle.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen

Paliskunnat vaativat täyttä korvausta

1. vuosittain laidunalueen menetyksestä
2. poroille aiheutuneista vahingoista
3. porotaloudelle aiheutuvista suorista ja epäsuorista haitoista ja menetyksistä
4. turvetuotannon takia lisääntyneestä ja ylimääräisestä työstä
5. turvetuotannon aiheuttaminen rakennelmien (aitojen, siulojen tms siirtämisestä ja tekemisestä)
6. mahdollisesta elinkeinon menetyksestä
7. muista ennalta arvaamattomista vahingoista

Oulun Lääninhallitus, Sosiaali- ja terveysosasto

Hanke sijoittuu lähelle Pärjänsuon kylää, lähimmät asunnot ovat noin 800 metrin etäisyydellä. Hankkeen vaihtoehdot eroavat toisistaan vesienkäsittelymenetelmän osalta.

Sosiaali- ja terveysosasto katsoo, että ohjelmassa on tunnistettu ja esitetty arvioitavaksi hankkeen merkittävimmät ihmiseen kohdistuvat vaikutukset. Tarkennuksena... ihmiseen kohdistuviksi vaikutuksiksi luetaan sekä sosiaaliset että terveydelliset vaikutukset. Viihtyisyys ja elinympäristö luetaan pääsääntöisesti osaksi sosiaalisia vaikutuksia. Pelkkä asukaskysely ei kata sosiaalisia vaikutuksia vaan on tukemassa näiden arviointia. Kappaleessa 6.3.5. esitetään pienimuotoista kyselyä, joka jää epäselväksi. Kyselyn on katettava myös vapaa- ajan käyttö, koska hankkeen haitat ajoittuvat kesäaikaan. Hankkeessa korostuvat elinympäristön muutokseen liittyvät vaikutukset. Pärjänsuo on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Eri tekijät (melu, pöly) tulisi esittää havainnollisesti kartalla , jossa on merkitty myös asutus ja muut häiriintyvät kohteet

Oulunkaaren ympäristöpalvelut

Oulunkaaren ympäristölautakunta on delegoinut lausunnon antamisen Oulunkaaren ympäristöpalvelulle. Ympäristöpalvelun lausunnossa todetaan, että Kivarinjoen veden laatu on heikentynyt viime vuosina ja järvessä on esiintynyt kesäisin sinilevää, jonka vuoksi Kivarinjoki ja sitä kautta Kivarinjärvi eivät enää kestä lisää ympäristökuormitusta. Pilanntumisella on erittäin haitallinen vaikutus virkistyskäytölle ja runsaalle loma- asutukselle. Arviointiohjelmassa tulisikin kiinnittää enemmän huomiota siihen, että vaikutus jokeen ja järveen selvitetään riittävällä tarkkuudella.

Pohjois- Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry

4.3. arvioitavat vaihtoehdot ja toteuttamatta jättäminen

Hankkeen toteuttamatta jättämisen

Tarkastelu on liian suppea. Turpeen korvaaminen muilla energialähteillä on varsinainen yva- lain tarkoittama vaihtoehto toteuttamatta jättämiselle. Hankevastaava olettaa että turpeen hyödyntäminen on yhteiskunnallisesti taattua. Tosiasiassa epävarmaa. Kotimainen poliittinen tuki toistaiseksi vahva, mikä ilmenee myös maakuntakaavassa ja energiastrategiassa.

Maakuntakaavan mukaan käyttömäärä pysyy nykyisen suuruisena. Tarkoittaa turpeenottoalan kaksinkertaistamista vuoteen 2020 mennessä. Hankkeesta vastaava perustelee hanketta turpeen kasvavalla tarpeella. Jos ei Ylä- Koirasuo niin joku muu. Tarkoittaako jonkin uuden suon kuivatusta, jota ei energiastrategian liitteessä ole varattu vai jonkin toisen korvamerkitys aikaistamista. Soiden kaivuu- järjestys ei ole varsinaisen turpeenoton vaihtoehto.

Tarkastelua on laajennettava koskemaan turpeen korvaamista jollain muulla raaka- aineella. Vaikutukset tulee arvioida mm ilmastoon ja luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä näiden tekijöiden vuorovaikutussuhteisiin. Tällöin tarkasteltavan on tapa tuottaa energiaa turpeella tai jollakin vastaavalla tavalla. Turpeen käyttömääriä pystyttäisiin heti alentamaan nykyisilläkin kattilalaitoksilla. Laitoksia uusittaessa tulee mahdollisuuksia varautua entistä monipuolisempaan polttoainevalikoimaan. Turpeen käyttömäärät eivät ole kohtalonomaisia lukkoonlyötyjä lukuja. Vaihtoehtoisten polttoaineiden saatavuuden edistäminen olisi työllisyysvaikutuksiltaan positiivinen.

Maakuntakaavaan on tapana varata turpeenottoa varten ylimääräisiä soita. Siksikään ei ole syytä olettaa, että Ylä- Koirasuon toteuttamatta jääminen merkitsisi suorien ympäristövaikutusten siirtymistä jonnekin muualle.

Suon jäämisessä nykytilaansa tulee myös arvioida ennallistamisen vaikutuksia.

Vaihtoehto 1

Vedenkäsittelymenetelmänä pintavalutuskenttä, joita Ylä- Koirasuolle suunniteltu kolme kappaletta. Nykyisiä purkupaikkoja kartan mukaan kuitenkin neljä. Kattavuudesta saa sen käsityksen, että osa vesistä saatetaan johtaa pelkän saostusaltan kautta. Pintavalutus metsäojitetulla alueella sisältää epävarmuutta, joka tulisi arvioida huolellisesti.

Vaikutusselvitykset

Hanke lähellä jokea, joka luokiteltu tyydyttäväksi. Jokea kuormittaa myös piste- ja hajakuormitus. Valuma- alueella myös muita turpeenottoalueita. Ylä- Koirasuokin sarkaojitettu jo 1989 mutta edelleen kasvipeitteinen .

Vesienhoidon tavoite on vesien hyvä tila 2015. Esitettävä miten hanke vaikuttaa tilatavoitteen saavuttamismahdollisuuteen sekä miten suon häviäminen vaikuttaa valuma- alueen tilaan ja virtaamiin. Lisäksi esitettävä turpeenkaivun yhteisvaikutus alapuoliseen vesistöön. Tulee myös esittää arvio kuormituspiikkien vaikutuksista.

Läheisen Koiraharjun pohjavesialueen tiedot päivitettävä ja hankkeen vaikutukset siihen arvioitava. Ei riitä vuoden 1980 pohjavesitutkimus tai satunnainen kaivokysely.

Vaikutusalueella oleva Pärjänsuo on kulttuuriympäristönä vaalittava alue. Turpeenoton vaikutukset Pärjänsuon maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisemalle on arvioitava suunnittelumääräysten mukaisesti.

Suon monimuotoisuutta on sarkaojituksella osittain hävitetty. Osana nollavaihtoehtoa on arvioitava suon ennallistamiskelpoisuutta seurausvaikutuksineen.

Itse ottoaluetta koskee vain lain 41 §. Ympäristönsuojelulain mukaisessa lupaharkinnassa otettava huomioon hankkeen vaikutukset myös nostoalueen ulkopuolella. Kuivatusvedet, turvepöly, konemelu, liikenne koskevat muutakin lajistoa kuin ihmistä ja kalastoa. Kasvillisuus- ja linnustaselvitys rajattu liian suppeaksi, koska selvitykset on tehty vain ottoalueelta. Selvitykset on tehtävä koko vaikutusalueelta.

6.3.2. Elinolot, terveys, viihtyvyys

Ilmasto

Selostuksessa pitäydyttävä faktoissa. IPPC:n vuodelta 2006 oleva määritelmä; turpeen päästöt fossiilisten kaltaisia. Suomen kasvihuonekaasupäästöjen raportointi perustuu IPPC:n näkemykseen johon ei tulle muutoksia, vaikka Suomen päättäjät siihen pyrkivät. Tilastoissa turve omana luokkana fossiilisten ja uusiutuvien välissä. Ohjelman rajaus, että arvioinnissa pitäydytään vain tuotantoon liittyviin vaikutuksiin ja polton vaikutukset rajataan ulkopuolelle on lähtökohdiltaan väärä. Tilastokeskuksen 2006 maaraportin mukaan turvemaiden hyödyntämisen päästöt olivat yli 20 miljoonaa tonnia hiilidioksidia. Puolet aiheutuu turpeennostokentistä, aunoista ja turpeen poltosta, loppu soiden kuivatuksesta ja viljelyskäytöstä.

Suomi on sitoutunut vähentämään ihmistoiminnan aiheuttamia hiilivuotoja ja suojelemaan ja lisäämään hiilinieluja ja – varastoja. Suot ovat Suomen luonnon suurin hiilivarasto.

Nykytila ei suolla säily staattisena. Ylä- Koirasuon sarkaojituksen vaikutus heikkenee pikkuhiljaa ja suo saattaa kehittyä uudelleen hiilinieluksi. Suon lisäkuivatus, kasvillisuuden poistaminen ja sen turpeiden polttaminen parissa vuosikymmenessä ovat ilmastovaikutuksiltaan moninkertaisesti rajumpia toimia kuin suon jääminen nykytilaansa, jolloin turpeen hajoaminen ojituksen seurauksena tuottaa kyllä hiilivuotoa, mutta merkittävästi hitaammin kuin turpeenotto. Kasvihuonekaasupäästöjen merkittävä leikkaustarve on nyt.

Selostuksessa tulee esittää vaihtoehtoiset laskelmat Ylä- Koirasuon ilmastovaikutuksista, jos suo

- a) poltetaan
- b) metsitetään
- c) ennallistetaan hydrologialtaan toimivaksi suoksi

Lausunnossa esitetään tuoreet julkaisut, joissa löytyvät perusteet mallilaskelmille;

MMM 11 2007, Kirkinen & al 2007 Turvemaan energiakäytön ilmastovaikutus- maankäyttöskenaario VTT tiedotteita 2365

Boreal Environment Research 12/2007

Lausunnonantajan mukaan kasvihuonevaikutusta vähentävät oletukset, joihin ohjelman kohdassa 6.3.2. viitataan, eivät koske Ylä- Koirasuota, joka on esituhottu turpeenottoa varten suoraan luonnon-tilasta v 1989 ja siitä lähtien sillä on aiheutettu turpeen hajoamista.

Pöly

Vesistöön kohdistuva turvepölyhaitta tulee arvioida. Ylä- Koirasuo sijaitsee lähellä jokea ja pölyämisen vaikutukset saattavat olla merkittävä lisäkuormituslähde.

Pudasjärven luonnonsuojeluyhdistys

Kivarinjoen vesistö on ollut erittäin voimakkaan kuormituksen kohteena, mikä näkyy vesistön käytettävyydessä ja Kivarinjärven huonossa tilassa. Perinteisessä luokituksessa osin tyydyttävää osin välttävää. Vesienhoitolain mukaisessa luokituksessa alustavasti tyydyttävä, aktiivisia toimia tehty jotta tavoite, hyvä tila 2015 saavutettaisiin. Uudet kuormituslähteet eivät auta vaan pahentavat.

Hakija lähtee oletuksesta, että maakuntakaava ja energiastrategia ovat vahvempia ja ohjaavampia kuin vesienhoitolaki. Näin ei tiettävästi ole. Turpeen asema on EU:n sisällä edelleen kiistanalainen.

Arvioitavat vaihtoehdot ja toteuttamatta jättäminen

YVA- lain tarkoittamaa vaihtoehtoa toteuttamatta jättämisestä ei ole vaan se on korvattu uhittelulla 'jossain muualla tullaan ottamaan käyttöön turvetuotantoalue'. VEO – vaihtoehtoon on sisällytettävä turpeen korvaaminen muilla. mielellään uusiutuvilla energialähteillä, joita niitäkin VAPO tuottaa. Alue voidaan ennallistaa takaisin hiilensidontaan korvaamaan turvetuotannon huomattavia ilmasto-vaikutuksia Kivarinjoen valuma- alueella.

Arvioitaviin vaihtoehtoihin syytä ottaa mukaan myös Vapon mainostama asfalttikenttäkuivatus, jossa vesistö päästöt ovat esittelyjen mukaan huomattavasti perinteistä, Venäjältä tuotua tapaa pienemmät.

VEO- tarkastelu tehtävä yva- lain mukaisesti ottaen mukaan muutkin vaihtoehdot kuin pakonomaisen turvetuotannon aloittamisen muualla.

Vesistövaikutuksissa otettava kantaa paraneeko vai huononeeko Kivarinjoen veden laatu.

Kalastovaikutuksien arviota täydennettävä koskialueiden sähkökalastuksella ja tehtävä arvio Kivarinjärven kalastosta monivuotisen roskakalan kalastustulosten perusteella. Vedenlaatuvaikutukset ovat riittämätön tapa arvioida kalastovaikutuksia, ellei vesistön nykytila ole kunnolla selvillä.

Sosiaalisten vaikutusten arviointia syytä laajentaa pienimuotoisesta kyselystä. Kyseessä maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Kysely ulotettava Pärjänsuon alueen lisäksi paliskunnan poromiehille, alueen hirvenmetsästäjille ja otannalla muita metsästäjiä.

Pohjois- Pohjanmaan liitto

Arviointiohjelman vaihtoehtoasetelma on varsin suppea jos YVA- prosessin aikana ilmeni jotain esteitä tuotannon laajuudelle esitetyssä mittakaavassa.

Maakuntakaavassa ei alueelle ole esitetty turvetuotantovaroja, mutta alueella on voimassa turvetuotantoon liittyviä yleismääräyksiä. Turvetuotantoon tulisi ottaa ensisijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitettuja soita tai sellaisia ojitamattomia soita, joiden luonto- ja kulttuuriarvot eivät ole seudullisesti merkittäviä. Tuotantoa tulee harjoittaa niin, että sen valuma- aluekohtainen vesistön kuormitus vähenee valtakunnallisen vesienhoito- ja vesienpuhdistuksen tavoiteohjelman mukaisesti. Turvetuotannon lopettamisen jälkihoidon ympäristövaikutukset tulee käsitellä valvonta- ja lupaviranomaisten kanssa ennen tuotannon päättämistä. Suopohjien jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueelliset maankäyttötarpeet.

Arviointialueelle tai sen läheisyyteen on maakuntakaavassa osoitettu erilaisia toimintoja tai alue on maakuntakaavan yleismääräyksiä vaikutuspiirissä.

Pärjänsuon kylässä on sekä pysyvää asutusta sekä lomakäytössä olevia kiinteistöjä. Lähimmät asutut talot tuotantoalueesta vain muutamia satoja metrejä. Pärjänsuon asutusalue kuuluu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeisiin alueisiin, joka on syytä huomioida vaikutuksia arvioidessa. Tuotantoalueen pohjois- ja länsipuolella virtaa arvokas vesistö (av) eli Livojoki. Maakuntakaavan yleinen suunnittelumääräys koskee av-merkinnällä osoitettujen vesistönsien valuma-alueita kokonaisuudessaan. Niillä tehtävät toimenpiteet on suunniteltava siten, että arvokkaan vesialueen soveltuvuutta varauksen perusteena oleville eliölajeille ei vaaranneta ja myös eri kuormituslähteiden yhteisvaikutus on otettava huomioon.

Suunnitellun tuotantoalueen kaakkoiskulmalla on merkitty pohjavesialue. Ylä-Koirasuon suunnitellun turvetuotantoalueen kaakkoispuolella sijaitsee Ohtosensuon luonnonsuojelualue, joka on myös Natura 2000 verkostoon kuuluva alue. Ohtosensuo ympäristöineen kuuluu luonnon monikäyttöalueisiin, jolla osoitetaan virkistyskäytön kannalta kehitettäviä luontokohteita sisältäviä aluekokonaisuuksia. Aluetta koskee myös poronhoitoon liittyvä suunnittelumääräys, jonka mukaan turvetuotantoa suunniteltaessa on oltava yhteydessä paliskuntiin. Vaikka turvetuotantoalue on jo menettänyt luonnontilaisen merkityksensä ja alue on maakuntakaavassa valtaosin "valkoista aluetta", jonka pääasiallinen käyttö on metsätalous, niin vaikutusten arvioinnissa on pantava painoarvoa kylän asutukselle ja sekä alueen kulttuuriympäristölliselle merkitykselle. Kaikki Livojokeen, sen valumaalueeseen ja eliöstöön mahdollisesti vaikuttavat tekijät on myös huomioitava. Arviointiohjelmassa ei porotaloutta ole huomioitu lainkaan. Hanke on merkityksellinen Oulun alueen energiantuotannon kannalta ja se kohdentuu VAT-in ja maakuntakaavan mukaisesti jo ojitetulle suolle. Ylä-Koirasuon on listattu Pohjois-Pohjanmaan energiastrategiassa turvetuotantoon osoitetuiksi alueeksi (Hyvinvointia energiasta, Pohjois-Pohjanmaan energiastrategia, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2007 A:45).

Kainuun TE- keskus , kalatalousyksikkö

Arviointiohjelman tiedot Kivarijoen kalastosta ovat varsin ylimalkaiset ja niitä onkin tarkoitus täydentää. Kalalajiston lisäksi on tarpeen selvittää alueen kalastuskäyttöä ja saalista.

Esitettyjen vesienkäsittelymenetelmien vaihtoehtona on syytä selvittää myös sulan maan aikainen kemikaliointi yhdistettynä muuna aikana käytössä olevaan pintavalutukseen.

Kivarijoen vesistön huonon tilan takia on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota vesistövaikutusten ja parhaan käyttökelpoisen tekniikan arviointiin. Ylä- Koirasuon sijaitsee alueella jolla kahden tuotantoalueen lupahakemukset on hiljakkoin hylätty, koska vesistön kuormituksen lisäämisen ei katsottu olevan mahdollista. (Ahmasuo (PSY 30/05/1 m VHaO 06/0375/3) , Lusikkasuon (PSY 106/05/1 , VHaO 06/0376/3)).

Metsähallitus

Metsähallituksella on vesialueita Kivarijoessa ja Kivarijärnessä hankkeen vaikutusalueella. Hankkeen lähtökohdissa todetaan, että Kivarijoki on ainoa vesistö, jolle ei valuma- alueella ole tehty kunnostustoimenpiteitä. Iijoen valuma- alueella on useita saman kokoluokan jokia, joita ei ole uiton jälkeen kunnostettu.

Hankkeen vaihtoehdot

Vaihtoehtotarkastelu on suunniteltu suppeaksi. Nollavaihtoehdossa todetaan, että jos hanke jätetään toteuttamatta, jossain muualla tullaan ottamaan käyttöön turvetuotantoalue. Ilmaus on tarpeeton eikä kuulu Ylä- Koirasuon ympäristövaikutusten arviointiin. YVA- lain tarkoittamissa vaihtoehdoissa on tarkoitus tarkastella saman energiamäärän tuottamista jollakin toisella energiamuodolla ja tehtävä vertailu suhteessa suunniteltuun hankkeeseen.

Vesienhoitolain mukaan pintavesien laatu on oltava hyvä vuoteen 2015 mennessä. Parhailaan työstehtävät toimenpidesuunnitelmat kohdistuvat alueille, joilla pintavesien laatu on määritelty hyvää huonommaksi. Kivarijoen alue tarvitsee toimenpidesuunnitelman, jotta veden laatu saadaan luokkaan hyvä. Nykyisen luokituksen mukaan Kivarijoen vedenlaatu on tyydyttävä, kemiallisen luokituksen mukaan yläosaltaan ja Kivarijärnessä välttävä ja joen keskivaiheilla tyydyttävä.

Kalastus selvitykset

Selvitykset on tarkoitus tehdä olemassa olevaan tietoon perustuen. Kivarijoelta on olemassa tietoa erittäin vähän . Koskialueilta on tietoa vähän jos ollenkaan. Joen noin kahdeksan koskialuetta on tarpeen sähkökalastaa perustiedon ja suunnittelun pohjaksi. Järven kalastotietoa on tarpeen selvittää koeverkko-pyyntiin.

4 YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Selvitysten tekemisessä ja arviointiselostuksen laadinnassa tulisi sen lisäksi mitä arviointi- ohjelmassa on sanottu, kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Hankkeen kuvaus ja arvioitavat vaihtoehdot

Arviointiohjelmassa on esitetty tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista sekä vaihtoehdoista.

Nollavaihtoehto; Hankeen toteuttamatta jättäminen eli ns. 0- vaihtoehto. Ohjelmassa todetaan, että "hankkeen toteuttamatta jättäminen tarkoittaa sitä, että Ylä- Koirasuota ei oteta turvetuotannon käyttöön ja alueen tilanne jatkuu nykyisellään. Tämän vaihtoehdon toteutuminen tarkoittaa, että jossain muualla tullaan ottamaan käyttöön turvetuotantoalue"

Tämä pelkistetty kirjoitustapa on kirjoittanut useissa lausunnoissa koko energiapolitiikkaan ja ilmastonsuojeluun kietoutuvaa polemiikkaa, jonka paikka olisi ennemmin muilla yleisemmillä foorumeilla kuin yhden turvesuon yva- arvioinnissa. Useissa lausunnoissa on kritisoitu voimakkaasti nollavaihtoehdon ylläesitettyä kuvausta.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan nollavaihtoehdon toteutuessa vastaavan energiamäärän löytämiselle turvetta käyttävissä voimalaitoksissa on olemassa suuri määrä vaihtoehtoja, joita on mahdotonta tyhjentävästi selvittää Ylä- Koirasuon YVA- arvioinnin yhteydessä.

Vaihtoehtoina voivat olla esimerkiksi muut turvesuot, vastaavan energiasisällön omaavan muun biopolttoaineen käyttö (puuhake, ruokohelpi...) fossiilisten polttoaineiden käyttö jne. Myös energian säästö vastaavalla määrällä voisi olla vaihtoehto. Vaihtoehtojen käyttömahdollisuuksiin vaikuttavat niiden voimalaitosten tekniset ratkaisut, joille Ylä- Koirasuon turve on tarkoitettu. Tai teoriassa myös näiden laitosten energiaa käyttävien kuluttajien mahdollisuudet selvitä vähemmällä energialla.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan nollavaihtoehdon tarkastelussa tämän hankkeen yhteydessä olisi paikallaan käydä läpi Ylä- Koirasuon turpeen hyödyntäjiksi ajateltujen energiantuotantolaitosten tekniset mahdollisuudet erilaisten polttoaineiden käyttöön, sekä näin esille tulevien vaihtoehtoisten energialähteiden tarve suuruusluokkatasolla. Periaatteella "jos ei Ylä- Koirasuon turvetta niin vaihtoehtoisesti ..." esimerkiksi

...puuhaketta määrä x joka saadaan pinta- alalta y

...kivihiiltä määrä z jne

Realismia lienee, ettei kyseisiä energiantuotantolaitoksia pysäytetä ainakaan lähitulevaisuudessa polttoaineen puutteen takia.

Nollavaihtoehdon osalta on useassa lausunnossa katsottu tärkeäksi alueen ennallistamista, jos turvetuotantoa ei käynnistetä. Ennallistamisen toteutuksesta lienee löydettävissä kokemusperäistä tietoa, jonka perusteella siitä voidaan laatia arvio; menetelmät , ajallinen kesto , tulokset jne mukaanlukien ilmastovaikutusten huomioonottaminen. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tällaisen arvion laatiminen ei olisi kohtuuttoman suuri ponnistus, joten suosittelemme sen tekemistä.

Hankevaihtoehdot:

Arviointiohjelman hankevaihtoehdot eroavat toisistaan vesienkäsittelymenetelmien suhteen.

Vaihtoehto 1, VE 1

Vaihtoehdossa 1 pääasiallisena menetelmänä on turvetuotantoalueelta tulevien vesien käsittely pintavalutus kentässä. Arviointiohjelmassa on periaatekuvaus pintavalutusmenetelmästä, kuten muistakin ajatelluista vesienkäsittelymenetelmistä.

Arviointiohjelmassa ilmoitetaan tarkempi Internet- osoite, josta löytyy lisätietoa pintavalutus kentän mitoituskriteereistä ja ohjelmassakin esitetty periaatekuva.

<http://www.vapo.fi/filebank/1110-vesienpuhdistusmenetelmat.pdf>.

Vaihtoehdon kuvauksessa todetaan edelleen, että tutkittavana on pinta- valutusentän käyttö sulan maan aikana tai ympärivuotisesti. Jos käytössä on sulan maan aikainen pintavalutus, on muuna aikana käytössä laskeutusaltaat ja / tai virtaamansäätö.

Pintavalutusentän sijaintipaikasta esitetään alustavia vaihtoehtoja, mutta tarkempi suunnitelma esitetään selostusvaiheessa. Yhtenä mahdollisena sijoituspaikkana tarkastellaan ennallistamista ojitettulle alueelle.

Vaihtoehto 2, VE 2

Pääasiallisena vesienkäsittelymenetelmänä on kemikaliointi sulan maan aikana. Muuna aikana laskeutusaltaat ja / tai virtaaman säätö.

Tämänkin vaihtoehdon tarkempi suunnitelma esitetään selostusvaiheessa.

Ohjelmaehdotuksesta saaduissa lausunnoissa ei juurikaan puututtu yllä esitettyihin vedenkäsittelymenetelmiin. Kuitenkin kahdessa lausunnossa haluttiin vaihtoehtoihin lisättäväksi uusia toimenpidekokonaisuuksia. Lisäksi Pohjois- Pohjanmaan liiton lausunnosta on luettavissa, että arvioinnissa tulisi varautua myös esitettyä suppeampialaisiin toteutuksiin.

Toisessa lausunnoista haluttiin tutkittavaksi sulan maan aikainen kemikaliointi yhdistettynä muuna aikana käytettävään pintavalutukseen. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tällainen yhdistelmä, sen tarkastelu voidaan toteuttaa suunniteltujen kahden vaihtoehdon tuloksia yhdistämällä ja suosittelemme näin toimittavaksi.

Toisessa lausunnossa otettiin esille Vapo Oy:n muussa yhteydessä esittelemä uusi menetelmä, asfalttikenttäkuivatus, jonka ympäristöpäästöt esittelytietojen mukaan ovat merkittävästi pienemmät. Yhteysviranomaisen on löytänyt asiaa koskevaa tietoa oheisesta Internet – osoitteesta

http://www.vapo.fi/fin/yhtio/vapo_paikalliset_polttoaineet/turve/tuotantomenetelmat/uusi_menetelma/?id=1067

Esittelymateriaalin mukaan kuvattu uusi menetelmä olisi monella tavalla aikaisempia parempi, josta syystä nousee luonnollisesti kysymys , miksi menetelmää ei käsitellä tässä yhtenä vaihtoehtona. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan näin tulisi menetellä, ellei sen pois jättämiseen ole todella painavia syitä.

Useissa lausunnoissa on korostettu Kivarinjoen nykyisen tilan ja vesipuitedirektiivin perusteella vuodelle 2015 asetettua tavoitetta, jonka mukaan tilan pitäisi olla hyvä.

Ympäristön nykytilan yleiskuvaus

Arviointiohjelmassa selostetaan suunnittelualueen ja ympäristön nykytilaa osittain eri lähteissä olemassa olevaan tutkimustietoon ja osittain tätä hanketta varten laadittuihin erityisselvityksiin ja tutkimuksiin nojautuen.

Arviointiohjelmasta annetuissa lausunnoissa ei ole juurikaan huomautettu nykytilan kuvauksesta, paitsi seuraavissa kohdissa

- Metsähallituksen lausunnossa todetaan, että Iijoen valuma- alueella on useita saman kokoluokan jokia, joita ei ole uiton jäljiltä kunnostettu. Arviointiohjelman kohdassa 3.5 todetaan että Kivarinjoki on ainoa Iijoen valuma- alueen joki, jolla ei ole tehty kunnostuksia. Joella on aikoinaan tehty uittoperkauksia. .
- Monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä koskevat selvitykset katsotaan muutamana viime vuotena tehtyinä myöhäissyntyisiksi, kun suon ojitamiselle sen ominaisuuksia on aikaisemmin muutettu (Pohjois- Suomen Luonnonsuojeluliiton lausunto)

Ympäristön nykytilan kuvauksen perustana ovat mm seuraavat lähdeluettelossa mainitut tutkimukset ja lähteet (nimet täydellisenä arviointiohjelman lähdeluettelossa)

- Pohjois- Pohjanmaan maakuntaliitto; Lainvoimainen maakuntakaava v 2006

- Pohjois- Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993; Pohjois- Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1. s.198

- Iijoen ja Siuruanjoen turvetuotantoalueiden käyttö- , päästö- ja vaikutustarkkailuraportti vuodelta 2006 Lapin vesitutkimus Oy v. 2006

- Pohjois- Pohjanmaan turvetuotantosoiden päästötarkkailu vuonna 2006.

Pöyry Environment v 2007

- Tiehallinto , Liikennemäärät
- Ympäristöhallinto; Hertta- tietokanta

Lisäksi tätä nimenomaista hanketta varten on laadittu seuraavat erillisselvitykset (nimet täydellisenä arviointiohjelman lähdeluettelossa)

- Ylä- Koirasuon linnustوسelvitys 8s , Jaakko Pöyry Infra, PSV- Maa ja Vesi, 2003
- Ylä- Koirasuon linnustوسelvitys 5s , Jaakko Pöyry Infra, PSV- Maa ja Vesi, 2002
- Ylä- Koirasuon ennakkotarkkailu 2004-2005 1s , Lapin Vesitutkimus Oy v 2005
- Ylä- Koirasuon (luontoselvitys) Rehell Sakari, Pudasjärvi. 2002 6 s.

Lisäksi lähdeluettelossa esiintyvät muut arviointiohjelman pohjana olevat yleiset tietolähteet.

Yhteysviranomaisen tietoon ei ole tullut muita alueen nykytilaan liittyviä selvityksiä joiden perusteella nykytilan arviointia voitaisiin täydentää. Vaikutusten arviointia varten tiedoissa olevia puutteita on ohjelmankin mukaan tarkoitus täydentää. Tämän lausunnon seuraavassa kohdassa tähän asiaan syvennyttään tarkemmin. Keskeinen kysymys ohjelmaa arvioitaessa on se, voidaanko suunniteltua arviointia pitää onnistuneena ja / tai miltä osin suunnitelmaa tulisi täydentää.

Arvioitavat ympäristövaikutukset

Arvioitavien vaikutusten merkittävydestä on kappaleen 6.2. alussa yhteenvedonomainen taulukko, jossa turvetuotannon eri vaiheiden matkaansaattamat vaikutukset ympäristön eri lohkoille ryhmitellään kategorioihin

M	Saattaa olla merkittävä
V	Vähäinen vaikutus
E	Ei vaikutusta

Taulukon täytyy olla Turveteollisuus Oy:n ohjeesta v 2002 Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi (Lähdeviittaus osittain epäselvä)

Suon kuntoonpano ja tuotantovaiheessa vaikutukset kaikille ympäristön osa- alueille on arvioitu kuuluvan luokkaan M . Toimitus- ja jälkikäyttövaiheessa vaikutusten merkittävyys vaihtelee arviointimukaan suuresti.

Käytettävät arviointimenetelmät

Arviointiohjelman kohdan 6.3. mukaan arviointiselostuksen yhteydessä

- tarkennetaan nykytilakuvauksia
- tarkennetaan esitettyjen toimenpiteiden työvaiheita ja suunnitelmia (tällä tarkoitettaneen turpeenostotoimenpiteitä ja ympäristöhaittojen vähentämistoimenpiteitä)
- arvioinnit tehdään pääsääntöisesti konsultin asiantuntijoiden tekeminä arvioina olemassa olevien aineistojen perusteella
- eri vaikutuksien tarkemmat työmenetelmäkuvaukset esitetään ohjelmassa aihepiireittäin (näin on ainakin yhteysviranomaisen ymmärtänyt kohdan 6.3. määrättyiltä osin vaikeasti tulkittavan tekstin)
- arvioinnin epävarmuudet esitetään selostusvaiheessa
- selostusvaiheessa huomioidaan YVA- ohjelmasta annettu lausunto ja siinä olevat huomiot arviointimenetelmistä ja mahdollisista lisätutkimustarpeista

Luonnonympäristöä koskeva arviointi (arviointiohjelman kohta 6.3.1)

Kasvillisuus ja linnustovaikutukset arvioidaan aiheesta aiemmin tehtyjen selvitysten perusteella, Arvioidaan selvitysten tuloksia ja alueen luonnonoloja tiivistetysti.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvioinnissa on syytä pyrkiä kuvaamaan myös alueen luonnontilan muuttuminen aikaisemmin tehtyjen ojitusten seurauksena, kuten onkin jo tehty esimerkiksi linnustوسelvityksen laskentalinjoja sijoiteltaessa. Mahdollisen ennallistamisen näkymiä voisi tässä yhteydessä pohtia.

Vaikutukset pohjaveteen arvioidaan ohjelman mukaan asiantuntija- arviona käyttäen hyväksi olemassa olevia lähtötietoja ja tutkimuksia. Lähialueen kaivot selvitetään kaivokyselyllä.

Koska alueella tehty pohjavesiselvitys on aikaisemmalta ajalta kuin nykyinen ojituksien mukainen tilanne, on tämä syytä huomioida arvioinnissa ja jos suorittaa mahdollisesti lisätutkimuksia maastossa. Näiden tarpeen pystyy asiaan paneutuva pohjavesiasiantuntija arvioimaan.

Vesistövaikutukset arvioidaan ohjelman mukaan vesistökuormituksen suuruutena ja vaikutuksen merkittävyytenä. Aikaisemmin kertynyttä vedenlaatumietoa täydennetään kesän 2008 aikana Raudanojan osalta.

Eri vaihtoehdoissa tarkastellaan vesistökuormitusta vaihtoehtoihin sisältyvät puhdistusmenetelmät huomioiden. Nollavaihtoehdossa tarkastellaan nykyistä kuormitusta, joka huomioidaan myös muissa vaihtoehdoissa. Tarkastelualueeksi ehdotetaan vesistöreittiä Kivarinjoesta Pudasjärveen / Iijoen pääuomaan saakka.

Vesistön nykyinen vaatimaton tila on tullut esille lukuisissa lausunnoissa. Samoin tavoite tilan parantamisesta hyväksi vuoteen 2015 mennessä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan olennaista tuloksien arvioinnissa on pohtia ehdotetun vesistönsan tilannetta laatutavoitteiden kannalta ja suunnitellun turvetuotannon merkitystä siihen. Tavoitesuunnitelmaa laativalta Pohjois- Pohjanmaan ympäristökeskukselta on syytä varmistaa kyseisellä vesistönsalle suunniteltujen laatutavoitteiden tarkempia tietoja.

Turvetuotannosta tulevan kuormituksen riippuvuus sadannasta on arvioinnissa syytä huomata, erityisesti kuormitushuippujen merkitys.

Nollavaihtoehtoon liittyen tässä kohden olisi johdonmukaista arvioida mahdollisen ennallistamisen vaikutusta tilanteeseen.

Pohjois- Pohjanmaan liiton lausunnossa muistutetaan, että suunnittelun pohjois- ja länsipuolella virtaa arvokkaaksi vesistöksi maakuntakaavassa merkitty Livojoki. Siihen mahdollisesti kohdistuvat vaikutukset on tarpeen esittää selostuksessa.

Kalastovaikutukset arvioidaan ohjelman mukaan vedenlaatuvaikutusten avulla. Tarkastellaan mahdollisten vedenlaatumuutosten vaikutuksia kalojen elinympäristöihin, ravinnonkäyttöön ja lisääntymiseen. Arviointi tehdään ohjelman mukaan sekä järviolueille (Välijärvi, Kivarinjärvi, Pudasjärvi) että virtaosuuksille. Arvioidaan myös vaikutuksia rapukantaan.

Alueen kalastotietoja täsmennetään YVA: n aikana TE- keskuksen, kalastusalueen ja osakaskunnan edustajia haastatteleamalla. Tietoja kerätään myös pienimuotoisella kalastuskyselyllä. Tarkastelualueeksi ehdotetaan vesistöreittiä Kivarinjoesta Pudasjärveen / Iijoen pääuomaan saakka.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin Kivarinjoen kalakannoista olemassa olevan tiedon vähyys. Erityisesti koskialueista tietoa on Metsähallituksen lausunnon mukaan niukasti. Lausunnossa ehdotetaankin koskialueiden sähkökalastusta sekä järvien koeverkkoja. TE- lausunnon mukaan kalalajiston lisäksi tulisi selvittää alueen kalastuskäyttöä ja saalista.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan edellä esitetyt lisätutkimustarpeet on syytä huomioida kalastustiedusteluja ja haastatteluja toteutettaessa. Verkkokalastusta on syytä toteuttaa jos haastatteluja ja kalastustiedustelujen avulla ei saada riittävästi tietoa vesistön kalastosta.

Koskialueiden sähkökalastus (erityisesti poikastilanteen selvittämiseksi) suositellaan myös toteutettavaksi. Hankkeen mahdollisesti toteutuessa on kaikkien osapuolien oikeusturvan kannalta hyväksi, että lähtötilanteesta on riittävästi tietoa.

Elinoloihin, terveyteen ja viihtyisyyteen liittyvä arviointi (arviointiohjelman kohta 6.3.2)

Ilmasto

Arviointiohjelman mukaan IPPC: n uusimmassa luokituksessa turve on luokiteltu omaksi luokakseen uusiutuvan ja uusiutumattoman polttoaineen rinnalle.

Arviointiohjelmassa siteerataan Maa- ja metsätalousministeriön raporttia 11/2007 " Turpeen ja turvemaiden käytön ilmastovaikutukset Suomessa " . Arviointiohjelmassa selostetaan raportin näkemystä, jonka mukaan "suuntaamalla turvetuotanto runsaspäästöisille soille (ojitetuille soille ja suopelloille) ja käyttämällä uutta teknologiaa voidaan turpeen energiakäytön kasvihuonekaasuvaikutus

pitää selvästi kivihiilenpolttoa vähäisempänä. Lisäksi uusiutuvan bioenergian tuotanto suopohjilla ja osittainen yhteispoltto pienentävät kasvihuonevaikutusta merkittävästi."

Pohjois- Pohjanmaan luonnonsuojeluliiton lausunnossa kritisoidaan arviointiohjelmaa tukeutumises- ta turveteollisuuden propagandaan ja toiveisiin faktoihin pitäytymisen sijasta. (Kyseisen lausunnon tarkempi sisältö on tämän lausunnon alkuosassa) .

Yhteysviranomaisen toteaa, että Ylä- Koirasuon YVA- arvioinnin yhteydessä vallitsevista mielipide- eroista turpeen ilmastovaikutusten suhteen ei liene mahdollista löytää yhteisymmärrystä eikä toteut- ta tutkimuksia joilla olisi merkitystä tämän laajan aiheen paremmaksi ymmärtämiseksi. Yhteysvi- ranomainen kuitenkin katsoo, että kaikkien hankkeiden yhteydessä ilmastovaikutuksia on syytä huo- lallisesti pohtia ja merkitä muistiin sen hetkiset tiedot tietyn tyyppisen hankkeen (tässä tapauksessa turpeen energiakäytön) merkityksestä ilmastomuutoksen kannalta. Yhteysviranomaisen toivookin siten selostusvaiheeseen ohjelman mukaan tehtävään arviointiin myös viimeisintä täydentävää tietoa aiheesta, jota arvioinnin laatimisen aikana on kertynyt.

Pöly

Pölyvaikutukset tullaan ohjelman mukaan arvioimaan aiemmin saatujen kokemusten ja tietojen poh- jalta. Tällaista tietoa on saatavissa monista muista kohteista. Aiheesta on olemassa mm Symo Oy:n raportti.

Lausunnoissa tuli esiin huoli läheiseen Kivarinjokeen ja sen varrella oleviin järviin kohdistuvista pölypäästön haitoista. Yhteysviranomaisen haluaa korostaa pölyhaittoihin liittyvän arvioinnin tärke- yttä.

Melu

Arviointi on tarkoitus tehdä aikaisemmista tutkimustuloksista saatua tietoa sekä mallinnuksia käyttä- en.

Liikenne

Vaikutukset painottuvat ohjelman mukaan liikenteen määrän kasvun arviointiin. Arvioinnissa käytetään tiehallinnolta saatavia liikennemäärätietoja.

Yhdyskuntarakenteeseen ja maisemaan kohdistuva arviointi (arviointiohjelman kohta 6.3.3)

Yhdyskuntarakenne

Vaikutuksia arvioidaan ohjelman mukaan yhteistyössä alueen kaavoituksesta ja maankäytöstä vas- taavien kanssa. Pohjana käytetään maakuntakaavoituksen aikana tehtyjä vaikutustarkasteluja.

Maisema ja kulttuuriperintö

Arvioinnin pohjana käytetään luontoselvityksissä olevia maisemakuvauksia, sekä valokuvia ilmaku- via ja peruskarttoja. Vaikutukset arvioidaan lähi- ja kaukomaiseman osalta. Maisema- analyysin tu- loksia kuvataan sanallisesti ja valokuvin.

Useissa lausunnoissa korostettiin Pärjänsuon kylän kulttuurihistoriallista arvoa. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan Oulun lääninhallituksen lausunnossa esitetty vaikutustarkastelun esittäminen on kannatettava; vaikutusalue ja vaikutusten voimakkuus tulisi esittää havainnollisesti kartalla, johon on merkitty myös asutus ja muut häiriintyvät kohteet. Tämä ohjelmassa esitetyn sanallisen arvioinnin ja valokuvien lisäksi.

Luonnonvaroihin kohdistuvien vaikutusten arviointi (arviointiohjelman kohta 6.3.4)

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Tässä osiossa arvioidaan vaikutuksia luonnonvarojen hyödyntämiseen kuten marjastus ja metsästys

Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Arviointi pohjautuu Elektrowatt- Ekono Oy:n laatimaan selvitykseen energiaturpeen tuotannon ja käytön kansantaloudellisesta merkityksestä. Arvioinnissa hyödynnetään muista vastaavanlaisista hankkeista saatuja kokemuksia.

Käytetyssä arviointiohjelman jaottelussa **porotalouden** vaikutusten arviointi soveltuu parhaiten tämän otsikon alla käsiteltäväksi. Paliskuntien antamassa seikkaperäisessä lausunnossa arviointiohjelmasta tuodaan esille kohta kohdalta asiat, jotka porotalouden harjoittajia huolestuttavat. (laidunalueen supistuminen, vahingot poroille, turvallisuus, työmäärän lisääntyminen, lisääntyvä liikenne, jatkokäyttö, haitat vesistölle ja kalakannalle...) Osittain lausunnossa edetään korvausvaatimusten tasolle.

Arviointiselostuksessa paliskuntien esittämiin huolenaiheisiin on syytä ottaa kantaa sellaisella tarkkuudella, että saadaan näkemys siitä, minkälaisia porotaloudelle tulevat haitat laadultaan ja suuruusluokaltaan ovat, miten niitä voidaan lievittää ja mikä jää todelliseksi aiheutuneeksi vahingoksi.

Tämän YVA- arvioinnin yhteydessä kysymystä osapuolien juridisista suhteista ja vastuista ei ratkaista, vaan niiden osalta ratkaisut on haettava asianomaisten erityislainsäädäntöjen kautta.

Sovellettavaksi tulevat yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ainakin ympäristönsuojelulaki (86 / 2000) sekä poronhoitolaki (848 /1990). Ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua toiminnasta aiheutuvien ympäristövahinkojen korvaamista koskeva asia tulee saattaa vireille yleisessä tuomioistuimessa vesistön pilaantumista koskevia vahinkoja lukuun ottamatta ja korvaamiseen sovelletaan ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia (737/1994)

Paliskuntien kirjelmässä esitetty jatkuva neuvottelumenettely toiminnanharjoittajan ja paliskuntien välillä on myös yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan kannatettava toimintatapa hankkeen mahdollisesti toteutuessa.

Sosiaalisiin vaikutuksiin kohdistuva arviointi (arviointiohjelman kohta 6.3.5.)

Arviointimenetelmänä on Pärjänsuon alueella tehtävä pienimuotoinen kysely sekä tilasto-, kartta- ja muu kirjallinen aineisto. Lisäksi analysoidaan muiden arviointityön osa- alueiden tuloksia. Ohjelmasta saadut lausunnot ja mielipiteet hyödynnetään.

Kyselyssä kartoitetaan mielikuvia hankkeen hyödyistä / haitoista . Kyselyssä selvitetään alueen luonnonvarojen käyttöä ja virkistyskäyttöä. Vastaaajilta toivotaan myös vapaamuotoisia kommentteja. Alue jolle kysely kohdennetaan on esitetty ohjelmassa kuvana 6-1 olevalla kartalla.

Lausuntovaiheessa korostettiin että kyselyn on katettava myös paliskuntien jäsenet sekä alueen hirvenmetsästäjät ja muitakin metsästäjiä otannalla. Jos nämä tahot eivät ole olleet ohjelman kirjoittajien tarkoittamalla jakelulistalla, niin yhteysviranomainen suosittelee näin meneteltäväksi.

Arviointiin liittyvät epävarmuustekijät ja oletukset; (arviointiohjelman kohta 6.3.6)

Kaikkeen käytettävään tietoon ja menetelmiin liittyvä epävarmuus vaikuttaa arvioinnin lopputulokseen. Nämä esitetään selostuksen yhteydessä ja pohditaan miten ne vaikuttavat lopputuloksen luotettavuuteen.

Vaihtoehtojen vertailu, haitallisten vaikutusten vähentäminen ja vaikutusten seuranta (arviointiohjelma kohdat 6.5-6.7)

Edellä on jo käsitelty nollavaihtoehdon osalta ennallistaminen ja sen vaikutusten pohtiminen. Muutoin ei tältä osin ole lisättävää.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen esitetään arviointiselostuksessa merkittävimpien vaikutusten osalta.

Selostuksessa esitetään myös vaikutusten seurantaohjelma, joka täsmentyy lupakäsittelyvaiheessa. Ohjelma käsittää käyttötarkkailun päästötarkkailun ja vaikutustarkkailun. Näiltä osin ei ole lisättävää.

Osallistuminen

Kansalaisille ja eri intressiryhmille on järjestetty yleisötilaisuus arviointiohjelman valmistumisen jälkeen. Seuraava yleisötilaisuus pidetään arviointiselostuksen valmistumisvaiheessa. Arviointinettelyn osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voidaan pitää riittävänä.

Raportointi

Arviointiohjelma on jäsennelty selkeästi. Arviointiohjelma sisältää yhteenvedon, jossa esitetään tärkeimmät pääkohdat sekä hankkeesta että ympäristövaikutusten arviointimenettelystä.

Arvioinnin aikataulu

Arviointi on ohjelman mukaan tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2008 loppuun mennessä, mikä tarkoittaa että arviointiselostus tulisi saada valmiiksi lokakuun loppuun mennessä. Tässä lausunnossa esitetyt näkökohdat huomioon ottaen aikataulutavoitetta voidaan pitää tiukkana.

5 LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Ympäristökeskus lähettää lausuntonsa tiedoksi lausunnonantajille. Lisäksi lausunto pidetään yleisön nähtävillä yhden kuukauden ajan seuraavissa paikoissa niiden aukioloaikoina;

Pudasjärven kaupunki, virallinen ilmoitustaulu,
Pudasjärven kaupungin pääkirjasto

Yhteysviranomainen toimittaa hankkeesta vastaavalle jäljennökset annetuista lausunnoista ja mielipiteistä. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Länsi-Suomen ympäristökeskuksessa.

Johtaja sijainen
Hallintopäällikkö

Mikko Eerola

Yli- insinööri

Päiviö Tokola

Suoritemaksu 4370 €

Jakelu

Vapo Oy
Paikalliset polttoaineet / Resurssit
Yrjönkatu 42
40 100 JYVÄSKYLÄ

LIITE Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

TIEDOKSI
Ympäristöministeriö

Suomen ympäristökeskus + 2 kpl arviointiohjelmaa

Pudasjärven kaupunginhallitus

Oulunkaaren ympäristölautakunta: ympäristöjohtaja Pentti Laamanen, Pudasjärven kaupunki

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Metsähallitus

Oulun lääninhallitus, sosiaali- ja terveystoimisto

Kainuun TE-keskus/kalatalousyksikkö

Pudasjärven paliskunta

Pudasjärven Livon paliskunta

Yli- Livon kyläseura

Pudasjärven luonnonsuojeluyhdistys

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri

ProAgria Oulu ry, Oulun kalatalouskeskus ja Iijoen vesistön kalastusalue: Mikko Torssonen

Livon yhteisen alueen osakaskunta

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

LIITE 1

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

Maksu määräytyy Valtion maksuperustelain (150/1992) 8 § ja ympäristöministeriön asetuksen alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1387/2006) mukaan. Valtion maksuperustelain perusteella maksua koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräytymisessä on tapahtunut virhe, voi sen sijaan vaatia siihen kirjallisesti oikeutusta Länsi-Suomen ympäristökeskukselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräytymisestä.